

Az én édesanyám

Édes valami az a reggeli gyermekálom.

Éppen javában álmodtam, hogy a Király Józsi pitykéjét¹ már mind elnyertem. A legeslegutolsót, a legszebb rezeit veri a falhoz, én a magamét ellene. Araszolni készülök – s éppen akkor csapja meg a lábamat a hideg levegő. Fölrezenek.

Ott áll édesanyám. Bal keze fogja a fölemelt takarót, jobb kezének mutatóujja tapintásra kinyújtva.

– Gyerek, na moccanj!... Jó Isten, egy bolha! És akkora, mint egy mangalica!

No, kezdődik a haddelhadd! Forgat ide is, oda is, hol a takarón, hol a párnán keresgél – aztán rágyújt:

– Hat darab! Gyerek, hol szedted te ezt? Már megint ott hentergett a Samu kocsis ágyán! Szörnyűség. Már innen ki kell vándorolni... hisz megesznek!

No, kiszedett az ágyból, s következett a mosdatás.

– No, nézzétek már a nyakát! Hiszen azon már sárgarépát lehetne természetni! Ó, te kálvária latra², már megint az a kovácműhely?

Azután mosdatott, szappanozott, súrolt, s váltig hajtogatta:

– Atyusom, lelkem, megérjük mi azt, hogy ebből kálváriai latorból nem lesz semmi.

De nem azért voltam én gézengúz, hogy ki ne halljam a hangjából a szeretetet, ki ne nézzem a tükörből, hogy édesanyám titkon mosolyog.

Következett az öltöztetés. Fáztam tőle, mert nagy titkom volt, s váltig azt forgattam az eszemben, hogy hátha észre nem veszi, tud-

¹ pityke: lapos fémgomb; *Egy pitykét sem ér* = semmit nem ér, fémgombot sem ér; *pitykézés* = gombokkal játszott pöckölős régi játék

² lator: rabló, útonálló, zsivány, gazember

niillik azt a nagy pecsétet, mert egy pecsét az rettenetes volt neki. De bizony észrevette.

- Szent ég, pecsé-é-ét!

Majd a pecsétre, majd reám mereszti szemét. Megszagolja... Veszve vagyok!

- **Kuli-máááz³**! Atyus, kulimáz! Megüt a guta. Jaj, te kálvária latra, hol szedted te ezt?

- Hát... hát... hát nem tudom!

- Micsoda? Nem tudod? Iszen ez már mosva is van. Fiam!

Hát bizony a *fiam* úgy volt mondva, hogy vallani kellett.

- Hát, édesanyám, segítettem a Samunak.

- Mit?

- Hát kentük a szekerét, én tartottam a bödönt, azután nem tudom...

És Samu mosta a lókefével, és azután... Már jó leszek!

- Gyerek, a sírba viszel! Újdonatúj nadrág, s örökre odavan!

Bizony elrítam magamat. Nem a nadrág, hanem a sír miatt. Mert hiszen az a nadrág is csak olyan új volt ám, hogy az édesapám kétszer fordított ócska krispinjéből készült, a térdén pedig folton folt, mert ezt koptattam én szilvafákon, almafákon, sövényen, homokon – úgyannyira, hogy Sibik **majszter⁴** ajánlatot is tett anyámnak: talán legjobb lesz a nadrágon mindjárt újkorában a térde táján kerek lyukat vágni, s mint a gomblyukat, körülvarrni.

Felöltöztette leányait, s aztán leült. Mint az orgonasípok, félkörben sorakoztunk. Összekulcsolta kezeit, és igen szépen imádkoztunk. Aztán sorba csókolt, s kieresztett udvarba, kertbe.

Alighogy künn voltunk, kijött az ágy alól a szabadon járó fürj, féloldalra hajtotta fejecskéjét, s fél szemmel – amint jó fürjhez illik – felpillantott édesanyámhoz. Értették és szerették azok egymást.

- No mindjárt, mindjárt, kis madaram!

³ kulimá(s): kocsikenőcs, gépszír

⁴ majszter: mester

Elindultak kettecskén. Elöl édesanyám, utána a kis fürj. Amint édesanyám megállott s megcélozta a legyet, a fürj is megállott, s várta az eredményt. A földre dobott legyeket szépen fölszedgette.

Mikor aztán végigjárták a szobákat, odaszólt édesanyám: – No, megvan!

Erre a kis madár fölkereste a padlón azt a helyet, mely verőfényes volt. Ott **berzengette**⁵, tatarozta tollazatát, sütkérezett.

Nagyon szép kép volt ám ez.

Hát még alkonyat táján. Gyertyagyújtás előtt!

Maga köré gyűjtötte leányait. Én az asztal alá bújtam, apámu-ram pedig rágyújtott a nagy tajtékpipára.

Járta az Óperenciákon túli szebbnél szebb mese, az öreg királyról, három fiáról, a legifjabbikról, akit butának néztek; de hát ő volt a szép, a jó, az okos, mert ő szánta meg a szemétdombra kicsapott nyüves csikót, megabrakoltatta azt égő parázssal, amitől a csikó táltos lett, és vitte, vitte a királyfit, tövébe annak az üveghegynek, amelynek tetején a hétfejű sárkány kastélya épült, benne élt az elbűvölt királyleány, disznófejű teve képében, a hegy tövében pedig szomjasan vonaglott egy szegény lúd, a jó királyfi megszánta s meg-itatta, ez a lúd aztán lúdtollat rakott a királyfi csizmája alá, hogy ez azután könnyen fölsétált a hegy tetejére – persze hogy megölte a hétfejű sárkányt, mire a disznófejű tevéből gyönyörű királykisasszony lett, azután milyen lakodalmat csaptak azok, hetedhét országra szólót, és – most is élnek, ha meg nem haltak...

Ó te, én jóságos édesanyám!

Vége szakadt a mesélésnek, másra tért a gondolatfa.

– Atyusom, lelkem, szörnyű idöket élünk! Holnaptól fogva a kávé egy garassal, a hús két krajcárral drágább lesz. Éhen kell vesznünk! És vetted észre, hogy a gyerek csizmája már megint lyukas? Azoknak a szegény leányoknak is cipő, kendő kell. Már meztelenül kell vesznünk!

– Lányok, gyújtátok meg a gyertyát! – szólt az öreg, mert jól tudta, hogy ekkor rögtön vége szakad a sopánkodásnak.

⁵ berzenget: borzolgat

Járta is rögtön a lenfonás. (Az még akkoron volt, amikor a jó anya a leány születése percétől fogva szálanként gyűjtögette a kelen-gyét. A mai monogramos, hencegve-kiállításos pamutvilágban ez már nem illenék.)

A lányok kötöttek, az öreg olvasott; én meg kisompolyogtam a konyhába, a Samunak „segíteni”. Ő hasogatta, én meg rakosgattam a gyújtófát. Elbeszélte nekem a Bátor lovunk minden tudományát, még azt is, hogy Csókáson éjfél tájban sárkánycsikó röpül, nyerít a levegőben. És, hogy egy marék dohány fejében elvisz szénáér...

Hát azután részben azon járt az eszem, hogyan is lesz avval a dohánnyal. No meg azon, hogy jutok az ágyba – a napos-ingben. A hálóingtól rettenetesen fáztam.

Következett a lefekvés. Mikor apámuram eloltotta a gyertyát, anyám az ágyban fekvé elénekelt a lányokkal egy zsoltárt. Csönd lett. De csak elkezdte megint:

- Leányaim, váltott-e az a gyerek inget?

Hát nem tudták. Nyomban fölkel s jött.

Én pedig már javában pitykéztem édes álmomban a Jóska pajtással, ha éppen nem hevertem a szénás szekér tetején.

Bizony kiszedett, bizony megszidott. De amikor megfordult, hát megint csak az a jóságos mosoly ült az ajkán...